

Hoće li preživjeti? – zagrebačko kino »Evropa«

ma neke proklete simbolike u tome da je posljednja predstava na Festivalu svjetskog kazališta, Manfredinijevo »Kino Nebo«, koja govori o propasti jednog derutnog porno kina, izvedena u jednom zagrebačkom kinu kojem će se uskoro, kako trenutno stvari stoje, dogoditi posljednja kino predstava. Jer, kinu »Evropa« prijete zatvaranje. A da bi apsurd bio veći, upravo je kazalište najagresivnije u svojatanju njegove dvorane.

Kad je voda definitivno došla do grla, uspavani filmski »lobi« napokon je krenuo u akciju. Protuudarac je izvršio Hrvatski filmski savez u suradnji s agilnim Zagreb film festivalom. Cilj im je postići da stara kina ponovo prorade, a da postojeća ostanu u funkciji. Akcija obuhvaća izložbe fotografija velikih filmskih snimatelja i emitiranje dvominutnih filmova koji bi trebali pokazati gradskim vlastima da zatvaranjem kina rade pogrešnu stvar.

Živimo, dakle, u eri u kojoj se kina sele u prodajne centre na gradskoj periferiji, dok ona u centru grada umiru, što se već ne pro-

Teatar i film: kino (k)raj

ELEGIČNI RITUALI ŽUDNJE

Živimo u eri u kojoj se kina sele u prodajne centre na gradskoj periferiji, dok ona u centru grada umiru, što se već ne promatra samo u kulturološkom, nego i u antropološkom kontekstu. Jer, u multiplekse ne odlazimo gledati filmove, već ih kupujemo, tretirajući ih kao bilo koji drugi artikl kojeg smo netom utrpali u košaricu u superkonzumu iza ugla

matra samo u kulturološkom, nego i u antropološkom kontekstu. Jer, u multiplekse ne odlazimo gledati filmove, već ih kupujemo, tretirajući ih kao bilo koji drugi artikl kojeg smo netom utrpali u košaricu u superkonzumu iza ugla. U takvoj situaciji već je pomalo deplasirano nostalgично prizivati duhove Tornatoreova kina »Raj« koje je doživjelo svoj neminovni kraj, ili ispisivati sentimentalne ode kićenim kinodvoranama iz nekih boljih vremena, kao što je to učinio Kinez Xiao Jiang u melodrami »Electric Shadow«, koliko god njeni karakteri bili simpatici i vitalni.

Uostalom, čini mi se da ni Manfredinijev uzor u predstavi »Kino Nebo« nije bio toliko spominjani Genet, nego su ga puno više inspirirali njegovi filmski pandani, poput Tsai Ming-lianga (šifra: »Goodbye Dragon Inn«) i Jacquesa Nolota (šifra: »La chatte a deux têtes«).

Priče o duhovima

Pjesnik i kritičar Parker Tyler jednom je opisao kino kao »psihoanalitičku kliniku prosječnog radnika«. Takav pristup na neki način rabe i Manfredinijevi filmski uzori dok ispisuju elegične studije o ritualiziranoj žudnji i svijetu koji nestaje. Poput Manfredinijeva rimskog porno kina, tako i Nolotovo pariško porno kino postaje utočište društvenih marginalaca, transvestita, muških kurvi i usamljenih staraca koji tragaju za partnerima i brzim seksom, samo što se u potonjem prikazuju

hetero porniči (»Zašto ti prederi ne idu gledati gej filmove?«, kaže jedan murjak tijekom racije). A u Tsaijev remek-djelu »Goodbye Dragon Inn«, jedno oronulo kino u centru Taipeija specijalizirano za borilačke spektakle, također postaje tužna lokacija na kojoj usamljeni japanski turisti gluvare na relaciji između partera i zahoda u potrazi za mladim muškim mesom. U sva tri autora, homoerose nije tretiran poput modne fotografije Brucea Webera za kolekciju CK gaća, već su

njihovi kino posjetitelji ofucani poput stolica koje su zauzeli.

No, dok Manfredini ne bježi od snažnih emocija, Tsaijev hladni prosede, čiji dugi i statični kadrovi evociraju izgubljeni svijet nijemog filma, počiva na elegantnoj nedorečenosti i formalnoj inteligenciji. Osim toga, Tsai već od samog početka naglašava moć filmskog platna. Ono je prezentirano kao neka vrsta barijere, kroz koju se filtrira jedan krajnje složen i artikulirani svijet. Svijet kojeg obitavaju duhovi, kakav je uostalom i svijet King Huovih filmova, čija se svjetlost reflektira na praznim sjedalima tijekom njegove posljednje projekcije, prije no što rešetkasta vrata na ulazu u kino budu zauvijek spuštena. Zato će se u jednom trenutku duhovi glumaca iz »Dragon Inn« materijalizirati u kino dvorani, promatrajući sami sebe na velikom ekranu. Jer, filmovi su poput duhova koji odlijevaju vremenu:

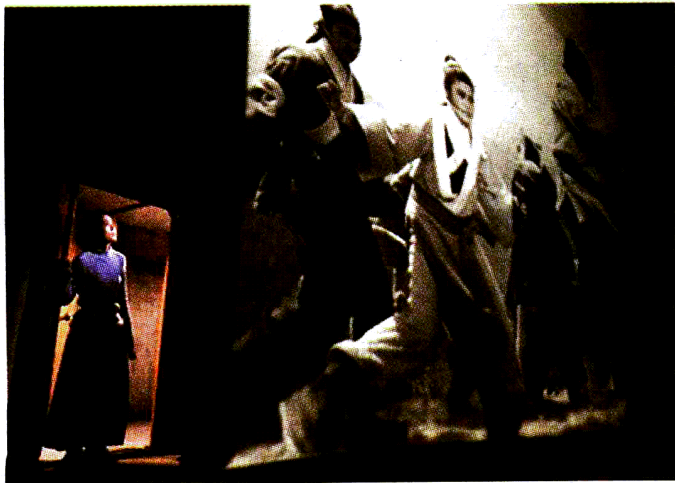
Tower center

Tada nas u Manfredinija i Tsaija počinju pro-

ganjati određene dvojbe. Jesu li fantomi na ekranu/kazališnim daskama ili u publici? Jesu li filmovi duhovni ili materijalni? Je li projekcionista kojeg portretira Tsaijev glumac fetiš Lee Kang-sheng doista stvarni lik? Jer, kao u svim filmovima, pa tako i u onom najnovijem kojeg smo vidjeli na ovogodišnjoj Mostri (»I Don't Want to Sleep Alone«), Lee nije ništa drugo nego autorov anksiozni alter ego. Filmska priča je ta koja pripada njemu i nikom drugom. Samo što je u »Goodbye Dragon Inn« još uvijek odlazio spavati sam, nakon što mu je šepava blagajnica u projekcionoj sobi ostavila jelo. A sada dijeli madrac s bangladeškim radnikom i mladom konobaricom, koji će ih poput letećeg čilima odvesti u neki ljepši svijet iz te vlažne i poplavljenog zgradurine (jedan je kritičar žanrovski označio Tsaijeve komade kao »monsunske filmove«).

Poput Tsaijeva kina Fu-Ho, slična sudbina zadesila je i sve naše »Evrope«, »Croatie« i »Teatre Fenice«, koji baš i ne mogu računati na feniksovsku sudbinu. Zamijenili su ih Tower Center i njegov multipleks na kraju grada. Samo što za razliku od »Croatie«, dvorana Fu-Hoa nikad neće ostati posve prazna. Dajte nam kino, poručuju agilni djelatnici Hrvatskog filmskog saveza. Tijekom njihove akcije bilo bi itekako korisno vidjeti Tsaijev film. Barem kao poruka da se i »Evropi« ne dogodi »goodbye«.

Dragan RUBEŠA

Moć filmskog platna – prizor iz filma »Goodbye Dragon Inn« Tsai Ming-lianga